

ÖĞRENCİ DEVAMSIZLIKLARININ EĞİTİM DENETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

AN ASSESSMENT OF STUDENT (ABSENTEEISM) ABSENCE BASED ON
EDUCATION SUPERVISORS' VIEWS

Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ¹
Faysal ÖZDAŞ²

Öz

Okul devamsızlığı ülkemizde özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesinin kırsal alanında yaşanan önemli eğitim sorunlarından biridir. Öğrencilerin okul devamsızlığı akademik başarılarını olumsuz yönde etkileyen faktörlerden biridir. Devamsızlık nedenlerinin belirlenmesi bu konuda yaşanan sorunları ortaya koyup, yaşanan sorunlara çözüm önerisi geliştirmeye katkıda bulunacaktır. Bu çerçevede bu araştırmanın amacı, eğitim denetmenlerinin öğrenci devamsızlığına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Diyarbakır Milli Eğitim Müdürlüğü Eğitim Denetmenliği Başkanlığında görev yapan 38 eğitim denetmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak altı sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmış ve bu görüşler frekans tekniği ile altı tema altında toplanmıştır. Araştırma sonucunda, velilerin eğitime olumsuz bakmalarının, eğitime önem vermemelerinin, okulun/sınıfın olumsuz fiziki koşullarının, olumsuz iklim koşullarının ve ailelerin ekonomik açıdan düşük gelir düzeyinde olmalarının öğrencilerin okul devamsızlığına yol açtığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Devamsızlık, Devamsızlık nedenleri, Okul devamlılığı, Öğrenci Devamsızlıkları, Eğitim denetmeni

Abstract

School absenteeism/ absence is one of the important problems in education especially in rural areas of Southeast Anatolia regions in Turkey. School absenteeism/absence of students is thought to be among the factors that affect students' academic achievement negatively. Determining the reasons of school absenteeism/absence will help us to explore the problems and develop possible solutions. In this context, the aim of this study is to determine primary school supervisors' opinions towards student absence/absenteeism. This is a qualitative study in which phenomenological approach was used. This Study group included 38 primary school supervisors, working at Education Supervisor Head Office of National Education Bureau in Diyarbakır city. The Members of this study group were selected by using purposeful sampling method. As the data collection tool, an interview form including six semi-structured questions was used in the study. Content analysis method was used to analyze the data and the opinions of the education supervisors were grouped under six themes by using frequency technique. Results of the study revealed that parents' negative views toward education, insufficient physical conditions of the school/classroom, negative climate conditions and low socio-economic status of the families caused students' school absence/absenteeism.

Keywords: Absenteeism, Reasons of absenteeism, School attendance, Student absenteeism, Education supervisor

¹ Doç. Dr. Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü nurigomleksiz@yahoo.com

² Öğr. Gör. Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü faysalozdas@hotmail.com

1. GİRİŞ

Okul, kasıtlı olarak ve belli bir amaç için kurulan özgün bir toplumsal sistem ve formal bir örgüttür (Aydın,1994: 198). Okullar, ülkenin gelişmesi, ilerlemesi, kalkınması ile doğrudan ilgili çok boyutlu kurumlardır. Okul aynı zamanda toplumun eğitim kavramı ve hizmeti ile özdeşleştirdiği kurumdur (Açıklan, 1998: 2). Okul, çocuğun ailesinden sonra karşılaştığı ilk sosyal çevredir. Öğrencinin yaşamının düzenlenmesinde okul etkili olmaktadır. Bundan dolayı okulda, öğrenciler için gerekli tanıma ve yönlendirme çalışmaları özenle yapılmalıdır. Devamsızlık yapan, disiplin sorunu yaşayan, başarısız olan öğrenciler için önlemler almak okulun doğal işlevleri arasında yer almaktadır (Ereş, 2009: 91). Bu bakımdan okulun görev tanımında belirtilen konularda üzerine düşen görevi yapması öğrenci devamsızlığı gibi birçok sorunun çözümüne katkı sağlayacaktır.

Eğitim sistemimizin önemli sorunlarından biri de öğrenci devamsızlığıdır. Devamsızlık durumu okulun türüne, basamaklarına, bulunduğu yöreye göre değişiklik göstermektedir. Milli Eğitim Bakanlığı, okullarda devamsızlığı önlemek için 2011 yılında “Aşamalı Devamsızlık Yönetimi” çalışması başlatmıştır. Çalışmanın amacı ilköğretime kayıtlı kız, erkek tüm çocukların okula düzenli devamlarını sağlamak ve okuldan diplomasız ayrılmalarını önlemektir (MEB, 2011b: 10).

Okul devamsızlığı, Batı toplumlarında okuldan izin alınmadan öğrencilerin yaklaşık %5'inde ortaya çıkan çevresel, sosyal veya psikiyatrik koşulları ile bağlantılı ve tüm çocuk ve gençlerin bir sorunu olduğunu tanımlamak için kullanılan terimdir (Walter, vd. 2010: 835). Okul devamsızlığı, herhangi bir meşru veya gayri meşru bir neden için okuldan uzaklaşma anlamına gelir (Christopher and Arva, 2006: 1). Öğrenci devamsızlık terimi, sık sık olumsuz anlamda kullanılmakta ve devamsızlık “Okuldan kaçmak”, “dersi asmak”, “kaçamak yapmak”, “okuldan yok olmak”, “kaçıp gitmek”, “kaytarmak” gibi farklı biçimlerde ifade edilebilmektedir (Reid, 1999: 1).

Uzun süreli okul devamsızlığı, suça yönelik davranışlar ortaya çıkarmakta ve yetişkinlerde, ekonomik, ruhsal, sosyal vb. sorunların geniş bir yelpazede gelişmesi ile ilişkili olduğu tahmin edilmektedir. Okula devamsızlık yapan öğrencilerde depresif atak, sosyal fobi ya da davranış bozuklukları gibi ruhsal sağlık sorunları ortaya çıkabilmektedir (Walter, vd. 2010:

836). Okul devamsızlığı, birçok çocuk ve ergen için ciddi zihinsel ve fiziksel sağlık sorunudur (Cristopher, 2008: 452).

Genel olarak okul devamsızlığına sebep olan bazı etkenler şu şekilde sıralanmıştır: Öğrencinin okula karşı ilgisizliği, kız çocukların okula gitmesinin gereksiz görülmesi, öğrencilerin aile işlerine yardım etme zorunda kalmaları, ekonomik sorunlardan dolayı öğrencilerin çalışmak zorunda kalmaları, hastalıklar, öğrencilerin ana babadan yoksun olmaları, okul masraflarının pahalı olması, öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin varlığı, yönetici ve öğretmenlerden kaynaklanan olumsuz durumlar (Başaran, 1996: 105), okuldan kaynaklanan faktörler, ekonomik faktörler ve öğrencilerden kaynaklanan faktörler ve ailevi faktörler (Baker, Sigmon ve Nugent, 2001: 2), aileden kaynaklanan devamsızlık nedenleri arasında, şiddet, kötü muamele, geçimsizlik, parçalanmış aileler ve eğitim düzeyinin düşük olmasıdır (Pehlivan, 2006: 98). Başka bir araştırmada (Reid, 1999, 3) ise, okul devamsızlığının sebepleri arasında öğretim programı, eğitimin yetersiz olması, istenmeyen öğretmen-öğrenci ilişkileri ve arkadaş grupları ile olan ilişkilerdir.

Akademik başarı bakımından ortalama seviyenin altında kalan öğrenciler için ilköğretim müfredatı ağır gelmektedir. Bu durum, öğrencilerin derslere ve okula karşı ilgilerini azalmakta, bunun sonucu olarak devamsızlık ve sonunda okulu terk etmeye varan bir sonuç ortaya çıkmaktadır (Gökşen, Cemalcılar ve Gürlesel, 2008: 31). Akademik başarının düşüklüğü öğrencilerin devamsızlık yapmalarında etkili olmaktadır (Parlakkaya, 2010: 94). Aynı bulgu Battin-Pearson ve arkadaşları (2000) tarafından yapılan araştırmada da bulunmuştur (Akt: Taylı, 2008).

Öğrenciler okulda yapmış oldukları devamsızlıkların en büyük sebebinin sağlık problemleri olduğunu belirtirken, buna karşın öğretmenler devamsızlıkların yalnızca sağlık problemlerinden kaynaklanmadığını, öğrencilerden kaynaklanan bireysel nedenler, öğretmenlerin, ailenin ve çevrenin de öğrenci devamsızlıklarında etkili olduğu (Yıldız, 2011: 65), eğitim öğretim sürecinde öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre uygun alanlara geçişlerine imkân tanınmaması, öğrencilerin ilgilerini çekecek öğretim yöntemlerinin kullanılmaması, okul ile aileler arasındaki yetersiz ilişki, okul dışı arkadaş grubu, okuldan kaçma, ergenlik sorunları ve okul çevresindeki internet, sinema, kahvehane vb. etmenlerdir (Pehlivan, 2006). Başka bir araştırmada da devamsızlığın nedenleri arasında, ekonomik koşullardan kaynaklanan nedenler,

eğitim sistemi ve okul koşullarından kaynaklanan nedenler, sosyal, kültürel ve ailevi koşullardan kaynaklanan nedenler ile bürokratik ve siyasal nedenler şeklinde sıralanmıştır (Gökşen, Cemalcılar ve Gürlelel, 2008: 28).

Zorunlu temel eğitimin 8 yıla çıkarılmasıyla birlikte, öğrenci sayısında büyük artış sağlanmıştır. Ancak ilköğretimde zorunlu olmasına rağmen okula devamın istenilen seviyeye ulaşamadığı da bir gerçektir (MEB, 2006). Milli Eğitim Bakanlığı, öğrenci devamsızlığını önlemek için çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalardan biri de “Haydi Kızlar Okula” kampanyasıdır. Kampanya, 17 Haziran 2003 tarihinde başlamış yapılan çalışmalar sonucunda, kampanya kapsamında 2003 yılından itibaren dört yılda yaklaşık 240 bini kız olmak üzere 350 bin çocuğun okullaşması sağlanmıştır (MEB, 2011a).

Bunun yanı sıra bakanlık yasal mevzuat çerçevesinde çalışmalar yaparak okul devamsızlığının önüne geçmek istemektedir. Milli Eğitim Bakanlığı 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, mülki amirler, eğitim denetmenleri ve zabıta teşkilatına, ilköğrenim çağındaki çocukların okula devamlarını sağlamaya görev yüklemiştir (MEB, 1961). Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, öğrencilerin okula geç gelmeyi veya izinsiz olarak sınıftan ya da okuldan ayrılmayı alışkanlık hâline getirenlerin bu durumlarının önlenmesi için veli, öğretmen, okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisi ve okul yönetiminin iş birliği ile gerekli önlemlerin alınması gerektiğini belirtmektedir (MEB, 2010). İlköğretim çağındaki öğrenci velileri “çocuğumun her gün okula zamanında, öğrenmeye hazır, okulun kılık-kıyafet kurallarına uygun bir şekilde gitmesine yardımcı olacağım” diyerek okulla sözleşme imzalamaktadırlar (MEB, 2005).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve çözüm önerilerinin neler olduğunu saptamaktır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni esas alınarak yapılmıştır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde sahip olmadığımız olguları aydınlatma amacını taşımaktadır. “Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek veya

yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 72,74). Bu amaçla eğitim denetmenlerinin öğrenci devamsızlığına ilişkin görüşleri toplanmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler ilk aşamada betimsel bir yaklaşımla ve frekanslarla doğrudan sunulmuştur. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, “belli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik yinelenebilir bir teknik” olarak tanımlanır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010: 269). İçerik analizi çerçevesinde yapılan işlemler, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek ve bunları okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenleyerek yorumlamaya dayanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 227).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2010–2011 öğretim yılında Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğünde görev yapan ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 38 eğitim denetmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubuna alınan eğitim denetmenleri amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme ile araştırmanın amaçları doğrultusunda bir evrenin temsilci bir örneği yerine, amaçlı olarak bir ya da birkaç alt kesimi örnek olarak alınır. Bu çerçevede üzerinde çalışılan soruna evrenin en uygun bir kesimi gözlem konusu edilir (Sencer, 1989, s.386).

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı, yarı yapılandırılmış altı sorudan oluşan bir görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmada kullanılan görüşme formunun geçerliliği için bazı ölçütler bulunmaktadır. Bu ölçütlerden biri katılımcı teyididir. Bu noktada eğitim denetmenlerinin seçiminde gönüllülük esas alınmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2008) katılımcıların gönüllü olmalarının araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğini sağlama açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir. Görüşme formunun geçerliğine ilişkin ikinci ölçüt ise verilerin katılımcılar ile yüz yüze derinlemesine görüşülerek toplanmasıdır. Bu amaçla eğitim denetmenleri ile yüz yüze görüşmeler yapılmış ve veriler bu şekilde toplanmıştır. Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Görüşme formunun geçerliği uzman görüşüne başvurularak sağlanmıştır. Bu çerçevede konu ile ilgili olarak, on bir eğitim denetmeni ile görüşülerek taslak sorular hazırlanmıştır. Bu soruların değerlendirilmesi için Mardin Artuklu Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümlerinde görev yapan altı öğretim üyesinin görüşleri alınarak öneriler doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır. Veri toplama aracı, örnekleme alınan eğitim denetmenlerine dağıtılarak görüş belirtmeleri istenmiştir. Görüşme formunda eğitim denetmenlerine, “öğrencilerin devamsızlık yapmalarında ailelerin sosyal ve ekonomik durumuna ilişkin eğitim denetmenlerinin görüşleri nelerdir? İklim koşullarının öğrenci devamsızlığı üzerindeki etkisine ilişkin eğitim denetmenlerinin görüşleri nelerdir? Öğrencinin okuduğu sınıftan/okuldan kaynaklanan nedenlere ilişkin eğitim denetmenlerinin görüşleri nelerdir? Devamsızlığın önlenmesinde eğitim denetmenlerinin yaptıkları çalışmalar nelerdir? Eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre öğrenci devamsızlığının nedenleri nelerdir? Öğrenci devamsızlığının ortadan kaldırılması için eğitim denetmenlerinin önerileri nelerdir?” soruları yöneltilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmaya katılan eğitim denetmenlerinin öğrenci devamsızlıklarının nedenlerine ve çözüm yollarına ilişkin açıklama ve ifadeleri nitel veri analiz çeşitlerinden içerik analizine tabi tutulmuş çıkan sonuçlara göre kodlama ve temalandırma yapılarak frekans tekniği ile tablolar halinde sunulmuştur. Veriler yorumlanırken frekansı yüksek olan görüşler doğrudan alınmış ve yorumlanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Eğitim denetmenlerinin öğrenci devamsızlıklarına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular, ayrı temalar altında düzenlenerek tablolar halinde sunulmuştur. Araştırmaya katılan eğitim denetmenlerinin öğrencilerin devamsızlık yapmalarında ailelerin sosyal ve ekonomik durumuna ilişkin görüşleri analiz edilmiş sonuçlar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrenci Devamsızlığında Ailelerin Sosyal ve Ekonomik Durumuna İlişkin Görüşler

Görüşler	f
Ailelerin ekonomik açıdan düşük gelire sahip olmaları	4
Ailelerin eğitime olumsuz bakışı	9
Ailenin eğitimsizliği	8
Eğitimin öneminin kavranmaması	7
Devamsızlıkta ailenin sosyal ve ekonomik durum doğrudan etkili değildir	2
Geleneksel nedenlerle kız çocuklarının okula gönderilmemesi	1
Toplam	61

Araştırmaya katılan eğitim denetmenlerinin “**öğrencilerin devamsızlık yapmalarında ailelerin sosyal ve ekonomik durumuna ilişkin görüşleriniz nelerdir**” sorusuna ilişkin verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

Eğt. Den. 1. “Özellikle ekonomik durumları yetersiz olan bazı ailelerin, çocukları aile bütçesine katkıda bulunmak için çoğu zaman aile baskısıyla bazen de kendi istekleriyle çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Bunun yanında bazı ailelerin eğitime olumsuz bakışı, ailenin eğitimsizlik nedeniyle bilinçsiz oluşu, eğitimin önemini gerçek anlamda kavrayamamaları ve bazı geleneksel nedenlerden dolayı kız çocuklarını okula göndermemeleri okul devamsızlığına neden olmaktadır.”

Eğt. Den. 10. “Ekonomik koşulları iyi olmayan ailelerin çocuklarını çalıştırmaları, bunun sonucu olarak çocukların yorulmaları, okuldan soğumaları, devamsızlık yapmalarına neden olmaktadır.”

Eğt. Den. 15. “Öğrencilerin devamsızlık yapmalarında ailelerin ekonomik durumunun etkili olduğunu düşünmüyorum. Çünkü devlet öğrencilerin okulla ilgili bütün ihtiyaçlarını karşılıyor.”

Eğt. Den. 16. “Ailenin geçimine katkıda bulunmak için çalışan çocuklar devamsızlık yapıyorlar”

Eğt. Den. 19. “Ekonomik durumun öğrenci devamsızlığı üzerinde etkili olduğunu düşünmüyorum. Kitaplar ücretsiz dağıtılıyor. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kurumu maddi durumu düşük olan öğrencilere kıyafet ve kırtasiye yardımında bulunuyor.”

Eğt. Den. 22. “Eğitim düzeyinin eksik olması. Veliler, çocuklarının hayata kısa yoldan atılmasını istemektedir. Bu durum eğitimsizliğin sonucudur.”

Eğt. Den. 21. “devamsızlık yapmada ekonomik durum etkilidir. Eğitim düzeyinin eksik olması, eğitime ilginin az olması, veliler çocuklarının hayata kısa yolda atılmasını istemektedirler”.

Eğt. Den. 23. “Öğrencinin okula devami, ailenin bakış açısıyla doğrudan orantılıdır.”

Eğt. Den. 24. “Öğrencilerin devamsızlık yapmalarında ailenin ekonomik durumu etkilidir. Sosyal ve ekonomik durumu iyi olan ailelerin çocuklarında devam sorunu yoktur”.

Eğt. Den. 26. “Öğrenciler, özellikle sene başında, pamuk ve çapa zamanında devamsızlık yapmaktadırlar”.

Eğt. Den. 27. “Öğrencilerin devamsızlık yapmalarında ailenin sosyo-ekonomik durumu etkili olmaktadır. Ailelerin önceliği geçim sorunu olduğundan eğitim ikinci plandadır. Çocukların çalıştırılması devamsızlığa sebep olmaktadır”.

Eğt. Den. 31. “Sosyal ve ekonomik durumu zayıf olan ailelerin çocuklarını bağ, bahçe, tarlada çalıştırmaları, ya da çocuğun çalışan annesine evde yardım etmesi devamsızlığa sebep olmaktadır.”

Eğt. Den. 36. “Okul veya okumaya verilen önemin aileler tarafından yeterince kavranamaması öğrencilerin devamsızlık yapmalarında etkili olmaktadır.”

Tablo 1 frekanslara göre incelendiğinde, öğrencilerin devamsızlık yapmalarında temel neden ailelerin ekonomik açıdan düşük gelire sahip olmalarıdır. Bunu izleyen görüşler, ailelerin eğitime olumsuz bakmaları ve eğitimsizlik nedeniyle bilinçsiz oluşları ile eğitimin önemini kavrayamamaları şeklindedir. Literatür incelendiğinde, benzer sonuçları destekleyen çalışmalar mevcuttur. Örneğin Kadı, (2000) tarafından yapılan araştırmada, çocukların işgücünden yararlanması, ailenin çocuğuyla yakından ilgilenmemesi ve sorunlarını paylaşmaması, mevsimlik işçi olarak çalışan ailelerin çocuklarını da yanlarında götürmeleridir (Akt. Pehlivan, 2006: 30).

Altinkurt (2008: 140), yaptığı bir araştırmada öğrencilerin yaklaşık beşte birinin ailesinden kaynaklanan nedenlerden dolayı devamsızlık yaptığı sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenlerin başında öğrencinin ailesine yaptığı yardımlar gerekçe gösterilmiştir (Yıldız, 2011: 52). Ateş (2008: 67) ise, öğrencilerin mevsimlik işçi olarak çalıştırıldığı bulgusuna ulaşmıştır. Başka bir araştırmada, öğrenci devamsızlığın en önemli nedenleri arasında “ailenin ekonomik durumunun yetersiz olması” ile “ailenin, çocuğun okula gidebilmesi için gerekli koşulları sağlayamamasıdır” (Özbaş, 2010: 38-39). Başka bir araştırmada da, tarım işçiliğinin yoğun olarak yaşandığı yörelerde 115 ilköğretim okulundaki toplam 243.339 ilköğretim öğrencisinin yüzde 9.82’sinin (23.683) ücretli tarım işçiliği nedeni ile yazın karnelerini almadan okullarını terk ettikleri, sonbaharda okullar açıldıktan sonra geç ders başı yaptıkları saptanmıştır. Öğrencilerin okulları erken terk etme süreleri ortalama 38,5 günü, geç başlama süreleri ise 32,6 günü bulunduğu tespit edilmiştir (Eğitim Sen, 2007). Araştırmanın yapıldığı Diyarbakır ilinin

“Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması” incelendiğinde, sosyal ve ekonomik olarak Türkiye ortalamasının altında 63. sırada yer aldığı görülmektedir (DPT, 2003: 55). Mevsimlik işçilik, tarım işçiliği, sosyo ekonomik bakımından geri kalma durumu vb. nedenler öğrencilerin devamsızlık yapmalarında etkili olduğu söylenebilir.

İklim Koşullarının Öğrenci Devamsızlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Görüşler

Öğrencilerin devamsızlık yapmalarında iklim koşullarına ilişkin eğitim denetmenlerinin görüşleri Tablo 2’de özetlenmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Devamsızlığında İklim Koşullarına İlişkin Görüşler

Görüşler	f
Öğrencilerin devamsızlık yapmalarında iklim koşulları etkilidir	24
İklim koşullarının öğrenci devamsızlığı üzerindeki etkisi yoktur	14
Toplam	38

Araştırmaya katılan eğitim denetmenlerinin “**Öğrencilerin devamsızlık yapmalarında iklim koşullarına ilişkin görüşleriniz nelerdir**” sorusuna ilişkin olarak verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

Eğt. Den. 2. “İklim koşullarına göre ailelerin gelir getirici çalışmaları olduğundan, çocuklar da bundan etkilenmekte, aileler çocukları buna bağlı olarak çeşitli iş dallarında çalışmaktadırlar.”

Eğt. Den. 22. “İklim koşullarının öğrenci devamsızlığı üzerindeki etkisi vardır. Özellikle havaların aşırı sıcak olması nedeniyle eğitim öğretim en az bir ay etkilenmektedir.”

Eğt. Den. 23. “İklim ve tarım faaliyetleri belirleyici rol oynar. Okulun başladığı Eylül ayından kasım ayına kadar ve Nisan ayından sonra tarımsal faaliyetlerle uğraşan ailelerin çocuklar devamsızlık sorunu yaşamaktadır. Taşıma kapsamındaki okullarda iklim koşullarının sert olduğu zamanlarda devamsızlık sorunu yaşanmaktadır.”

Eğt. Den. 25. “Okulların açıldığı ve kapandığı zamanlardaki iklim koşulları devamsızlık üzerinde etkilidir.”

Eğt. Den. 28. “İklim koşullarının öğrenci devamsızlığı üzerindeki etkileri kırsal bölgelerde çok fazla görülmektedir. Tarımsal faaliyetlerinin yoğunlaştığı zamanlarında devamsızlığın arttığı görülmektedir.”

Eğt. Den. 30. “İklim koşulları, okulun yerleşim birimlerine uzaklığı, taşıma okullarındaki servislerden kaynaklanan durum iklim şartlarının olumsuzluğu devamsızlık üzerinde etkilidir.”

Eğt. Den. 31. *Sıcak olan bölgelerde özellikle havaların erken ısındığı Mayıs ve Haziran aylarında çocuklar sıcaklardan bunaldıkları için okula gitmemeyi tercih edebiliyorlar. Kışın ise yoğun kar yağışı zamanında öğrenci devamsızlığı artmaktadır.”*

Eğt. Den. 14. *“İklim koşullarının günümüz teknoloji ve imkânları konusunda öğrenci devamsızlığı üzerinde pek etkili olduğunu düşünmüyorum.”*

Eğt. Den. 36. *“İklim koşullarının devamsızlığa etkisi olduğu kanaatinde değilim.”*

Araştırmaya katılanların yarısından fazlası iklim koşullarının öğrencilerin devamsızlık yapmalarında etkili olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Diğer kısmı ise iklim koşullarının öğrenci devamsızlığı üzerindeki etkisi yoktur yönünde görüş belirtmişlerdir. Araştırmanın yapıldığı ilin iklim koşulları incelendiğinde, okulun açık olduğu Mayıs, Haziran ve Eylül aylarının çok sıcak geçtiği, bundan dolayı öğrenme ortamının olumsuz etkilendiği söylenebilir. Özbaş (2010: 42), yaptığı bir araştırmada mevsimsel iklim koşullarından kaynaklanan olumsuzlukların öğrencilerin okula geç kalmalarına yani devamsızlık yapmalarına neden olduğunu belirtmektedir.

Ayrıca havaların sıcak geçtiği aylarda hayvancılıkla geçinen bir kısım aileler, serin bölgelere taşınmakta, buna ek olarak ekonomik yönünden zayıf aileler tarım işçiliği için başka bölgelere göç etmektedir. Bu aileler çocuklarını da yanlarında götürdükten dolayı öğrenci devamsızlığı ortaya çıkmaktadır.

Öğrencinin Okuduğu Sınıftan/Okuldan Kaynaklanan Nedenlere İlişkin Görüşler

Öğrencilerin devamsızlık yapmalarında okuduğu sınıftan/okuldan kaynaklanan sorunlara ilişkin eğitim denetmenlerinin görüşleri Tablo 3’te özetlenmiştir.

Tablo 3. Öğrenci Devamsızlığında Sınıftan/Okuldan Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Görüşler

Görüşler	F
Okulun/sınıfın olumsuz fiziki koşulları	19
Öğretmenini sevmeme	10
Arkadaşlarını sevmeme	6
Akranlardan etkilenme	5
Kalabalık sınıflar	4
İdareci ve öğretmenlerin gerekli tedbirleri zamanında almamaları	3
Yatılı bölge ilköğretim okullarından kaynaklanan sorunlar	3
Öğretmen merkezli eğitim	2
Toplam	52

Araştırmaya katılan eğitim denetmenlerinin “**Öğrencilerin Devamsızlık Yapmalarında Okuduğu Sınıftan/Okuldan Kaynaklanan Sorunlar nelerdir**” sorusuna ilişkin olarak verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

Eğt. Den. 1. “İdareci ve öğretmenlerin devamsızlık durumunu takip etmemeleri, idareci ve öğretmenlerin gerekli tedbirleri zamanında almamaları öğrenci devamsızlığına neden olmaktadır.”

Eğt. Den. 2. “Okulu olmayan taşıma kapsamında olmayıp yatılı ilköğretim bölge okulu kapsamında olan öğrencileri, özellikle kız öğrencilerin öğrenim görmelerinde veliler tarafından kısıtlayıcı engeller oluşturmakta, kız çocuklarını yatılı ilköğretim bölge okulu göndermek istememekte, yatılı ilköğretim bölge okullarını güvensiz algılamaktadırlar.”

Eğt. Den. 3. “Okulların soğuk, katı, aşırı disiplinli ve ciddi yer olduğu imajını kaldıracak mekânlar haline dönüştürülmesi her dersin saatinde işlenmesi, okulda keyifli zaman geçirilebilmesi için görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi ve serbest etkinlikler dersinin doğru işlenmesi gerekir.”

Eğt. Den. 14. “Okul ikliminin olumlu ya da olumsuz olması hem çalışanları hem de öğrencileri etkiler. Okulların öğrencilerin sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmadığı bir gerçektir. Sınıftaki eğitim öğretim durumu, kişiler arası ilişkiler öğrenciyi tatmin edecek düzeyde değilse doğal olarak öğrencinin okuldan soğumasına neden olmaktadır.”

Eğt. Den. 21. “Okul ve sınıf mevcutlarının kalabalık olması, okulda arzu edilen eğitim öğretimin yapılmasına mani olduğu gibi, öğrencilerin birebir takibini zorlaştırmakta bu durum devamsızlığa neden oluşturmaktadır.”

Eğt. Den. 22. “Kurum kültürünün oluşmadığı, öğrencilerin birey olarak görülmediği, sınıf mevcutlarının kalabalık olduğu, eğitimin aile boyutunun önemsenmediği durumlarda devamsızlık artar.”

Eğitim denetmenlerinin yaklaşık yarısı, devamsızlığın öğrencinin okuduğu sınıftan veya okuldan kaynaklandığını, bunun en önemli nedenin okulun veya sınıfın olumsuz fiziki koşullarının olduğudur. Diğer görüşler ise öğrencinin öğretmenini sevmeme, arkadaşlarını sevmeme ve akranlardan etkilenmedir.

Yapılan bir araştırmada, okul müdürleri ve öğretmenler, en önemli sorun alanının okulların fiziki bakımdan yetersiz olmasını görmekte-dirler. Bu yetersizliklerin, öncelikle yetersiz derslik sayısı, bölümler ve eğitim ortamlarının ihtiyacı karşılayacak durumda olmadığı (Ekinci, 2010: 740) şeklindedir. Fiziki koşulların yetersizliği, öğrenme ortamını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durumun, öğrencilerin devamsızlık yapmalarında etkili olduğu sonucunu çıkarmak mümkündür. Öğrenme ortamında yapılandırmacı yaklaşıma göre derslerin işlenmesi, yani konuların gerçek yaşamla ilişkilendirilerek işlenmesi, aktif öğrenme yöntem ve tekniklerin

kullanılması ile dersleri daha eğlenceli duruma getireceğinden devamsızlık probleminin önemli ölçüde azalmasına olanak sağlayacağı (Yıldırım ve Dönmez, 2008: 678) sonucu tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen başka bir bulgu da, devamsızlık nedenleri arasında sınıfların kalabalık olması gösterilmektedir. Araştırmanın yapıldığı ilin sınıf mevcutları Türkiye ortalamasının üzerindedir. Milli Eğitim Bakanlığı 2008 istatistiklerine göre, Türkiye’de sınıf mevcutları ortalaması 31 iken, Diyarbakır ilinde sınıf mevcudu ortalaması 49’dur (MEB. 2011a: 19). Kalabalık sınıflarda öğretmenler, öğrencilerle gerektiği gibi ilgilenememekte, özellikle başarısız ve okulu bırakma riski olan öğrencilerle birebir ilişki kuramamakta ve onları takip edememektedirler (Gökşen, Cemalcılar ve Gürlesel, 2008: 30).

Çocuklar için okulların ilgi çekici mekânlar olmaması, çocukların okula gitme istekleri azalmaktadır. Zorunlu olduğu için çocuklar okula gelmekte ancak okula gelenler de ya okuldan kaçarak ya da rapor alarak devamsızlık yapmaktadırlar (Gökşen, Cemalcılar ve Gürlesel, 2008: 31). Eğitim sisteminden ve okuldan memnuniyet düzeyi, okulu bırakma eğilimini etkilemektedir. Eğitim sistemi ve okula karşı memnuniyet arttıkça okulu bırakma eğilimi azalmaktadır (Şimşek, 2011: 40). Okuldaki sosyal etkinliklere katılım oranı okulu bırakma eğilimi üzerinde etkilidir. Okuldaki sosyal etkinliklere isteyerek katılanların okulu bırakma eğilimi %13,0 iken, sosyal etkinliklere katılmayanlarda ise bu oran %28,2’dir (Şimşek, 2011: 41). Bu bakımdan okulları fiziki şartlar açısından geliştirmek, öğrencilerin ilgilerini çekecek sosyal etkinliklerle zenginleştirmek devamsızlığın önlenmesine katkı sağlayabilir.

Devamsızlığın Önlenmesinde Eğitim Denetmenlerinin Yaptıkları Çalışmalar

Öğrenci devamsızlığının önlenmesinde eğitim denetmenlerinin yaptıkları çalışmalara ilişkin görüşler Tablo 4’te özetlenmiştir.

Tablo 4. Devamsızlığın Önlenmesine İlişkin Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşler

Görüşler	f
Yasal işlemleri takip etmek	31
Okul idaresine rehberlik yapmak	23
Yörenin kanaat önderi ve saygın kişileriyle görüşmek	2
Toplam	56

Araştırmaya katılan eğitim denetmenlerinin “**Öğrenci devamsızlığın önlenmesinde eğitim denetmenlerinin yaptıkları çalışmalar nelerdir**” sorusuna ilişkin olarak verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

Eğt. Den. 1. “*Yerleşim yerinin mülki amir, okul müdürü ve muhtarla görüşmek, velilerle yüz yüze görüşerek devamsızlığın gerçek nedenlerini tespit etmek, devamsızlık nedenlerini ortadan kaldırmak için çalışmalar yapmak, devamsızlığı fazla olan okulları tespit etmek gibi çalışmalar yapılmaktadır.*”

Eğt. Den. 10. “*Kurumlarda, devamsızlık ikna ekiplerinin çalışmalarını kontrol edip bu ekip ve okul personeline rehberlik çalışmalarını yapmak.*”

Eğt. Den. 12. “*Kurum denetimlerinde, okul idaresi ve öğretmenlere rehberlik yapmak, devam takibinin sağlanmasında ihmali görülenler hakkında gerekli işlemleri yapmak.*”

Eğt. Den. 23. “*Ders denetimim sırasında sınıf defterlerini kontrol etmek, idare denetiminde devamsızlık çalışmalarının yürütülüp yürütülmediğini kontrol etmek. il, ilçe veya bölgesel toplantılarda öğrenci devamsızlığı konusunda görüş bildirme gibi çalışmalar yapılmaktadır.*”

Eğt. Den. 26. “*Öğretmenlere rehberlik yapmak, yörenin kanaat önderi ve saygın kişileriyle görüşmeler yapmak.*”

Eğt. Den. 33. “*222 Sayılı Eğitim ve Öğretim Kanunu kapsamında yapılan çalışmalara rehberlik etmek, denetimler yapmak, eksik noktalar hakkında yapılması gerekenleri anlatmak.*”

Milli Eğitim Bakanlığı 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununa göre, öğrenci devamsızlığının takibi konusu diğer sorumlu kişilerin yanında eğitim denetmenlerine de sorumluluk yüklemektedir (MEB, 1961). Bu bakımından eğitim denetmenleri rehber ve denetim amaçlı gittikleri okullarda öğrencilerin devam durumuna ilişkin okul yönetiminden bilgi almakta, devamsız öğrenciler için neler yaptıklarını takip etmekte ve bu konuda yasal işlemlerin kontrolünün yanında okul yönetimine gerekli rehberliği yapmaktadırlar. Okul devamsızlığını önleme konusunda yörenin kanaat önderi ve saygın kişileriyle görüşmeler yaparak öğrencilerin okula devamını sağlamaya çalıştıkları şeklinde görüş belirten eğitim denetmenleri de bulunmaktadır. Öğrenci devamsızlığının nedenlerine ilişkin eğitim denetmenlerinin görüşleri Tablo 5’te özetlenmiştir.

Öğrenci Devamsızlığının Nedenlerine İlişkin Görüşler

Öğrenci devamsızlığının nedenlerine ilişkin eğitim denetmenlerinin görüşleri Tablo 5’te özetlenmiştir.

Tablo 5. Öğrenci Devamsızlığının Nedenlerine İlişkin Görüşler

Görüşler	f
Ailelerin ekonomik yetersizliği	19
Okul ortamından kaynaklanan nedenler (sevimsiz ve sıkıcı olması, uygun öğrenme ortamı eksikliği)	16
Eğitime olumsuz bakış, eğitime önem vermeme	15
Sosyal nedenler ve geleneksel nedenler	14
Ailelerin eğitimsiz/bilinçsiz oluşu	14
Tarım işçiliği/ mevsimsel göçler	7
İklim koşulları	5
Öğretmen idareci tutumları	5
Model eksikliği	3
Toplam	98

Araştırmaya katılan eğitim denetmenlerinin “**Öğrenci devamsızlığının nedenlerine ilişkin eğitim denetmenlerinin görüşleri nelerdir**” sorusuna ilişkin olarak verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

Eğt. Den. 3. “Öğrenci devamsızlığının nedenleri arasında, öğrenci ve aileler için okulların ne işe yaradığına ilişkin bir model kişinin olmaması, âlilerin sosyo-ekonomik durumundan kaynaklanan nedenler, öğretmen ve idareci tutumları ile sevimsiz ve sıkıcı okul ortamı gelmektedir.”

Eğt. Den. 6. “Eğitime yeterli düzeyde önem verilmemesi, velilerin eğitim konusunda bilinçsiz oluşları öğrenci devamsızlığının nedenleri arasındadır.”

Eğt. Den. 7. “Ailelerin olumsuz tutumu, eğitime olumsuz bakışları öğrencilerin devamsızlık yapmalarında etkili olmaktadır.”

Eğt. Den. 13. “Ailelerin ekonomik açıdan yetersiz olmaları, gelenek ve göreneklerden dolayı kız çocuklarını okullara göndermek istememeleri ve sosyal çevrenin etkileri gibi durumlar öğrencilerin devamsızlık yapmalarında etkilidir.”

Eğt. Den. 18. Öğrenci devamsızlığı, ailelerin ekonomik duruma dayalı olarak çocuklarını okula göndermek istemeyişleri, yaz aylarında tarım faaliyetlerinden kaynaklanan işgücü ile okulun hayata etkisini, katkısını bilememekten kaynaklanmaktadır.”

Eğt. Den. 29. “Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri arasında, velilerin çocuklarını gelir getirici işlerde çalıştırmak istemeleri, çocukların kırsal alanlarda ev, tarım, hayvancılık işlerinde çalıştırılması, okullarda alınan tedbirlerin yetersizliği, velilerin eğitime bakış açısı, velilerin eğitim durumu ve ekonomik nedenler yer almaktadır.”

Eğitim denetmenlerinin öğrenci devamsızlığının nedenlerini şu şekilde sıralamışlardır: Ailelerin ekonomik yetersizliği, okul ortamından kaynaklanan nedenler (fiziki koşulların yetersizliğinden dolayı okul ortamını sevimsiz ve sıkıcı olması, öğrenme için uygun bir ortamın olmaması), ailelerin eğitime olumsuz bakış açısına sahip olmaları, ailelerin eğitimsiz oluşu

dolayısıyla eğitime önem vermemeleri, sosyal ve geleneksel nedenlerden dolayı okula karşı ilgisizlik, tarım işçiliği veya mevsimsel göçler, olumsuz iklim koşulları, özellikle okulun açık olduğu Mayıs, Haziran ve Eylül aylarında havaların sıcak olması gibi etkenler sıralanmıştır. Göçün devamsızlığa neden olan etkenlerden olduğu

Devamsızlığa neden olan sorunların başında çocukların mevsimlik işçi olarak çalıştırılmalarıdır. Mevsimlik işçi olarak çalışan ailelerinin çocukları uzun süre okuldan uzak kalmakta büyük kısmı okula ancak kasım ayı sonuna doğru gelebilmekte, ocak ayındaki tatilden sonra nisan ayı içinde tekrar mevsimlik işçi olarak çalışmaya başlamaktadırlar (Gökşen, Cemalcılar ve Gürlesel, 2008: 29). Araştırmalar öğrencilerin çeşitli nedenlerden dolayı devamsızlık yaptıklarını ortaya koymaktadır. Okul devamsızlığına, evsizlik ve yoksulluk, genç yaşta hamilelik, okulda şiddet ve mağduriyet, madde bağımlılığı, okul iklimi ve aileden kaynaklanan nedenler (Cristopher, 2008: 452) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin sevmediği derslerin olduğu zamanlarda, iletişiminin iyi olmadığı öğretmenlerin dersi olduğunda, okulu sevmediğinden (Yıldız, 2011: 137) okula devamsızlık yaptıkları tespit edilmiştir.

Öğrenci Devamsızlığının Ortadan Kaldırılması İçin Öneriler

Öğrenci devamsızlığının önlenmesine ilişkin eğitim denetmenlerinin görüşleri Tablo 6’da özetlenmiştir.

Tablo 6. Öğrenci Devamsızlığının Önlenmesine İlişkin öneriler

Görüşler	f
Velileri bilinçlendirmek	18
Ailelere sosyal ve ekonomik yardım yapılması	13
Okulları cazip hale getirmek	13
Eğitimin niteliğini arttırmak	13
Yasal yaptırımları uygulamak	12
Okul personelinin niteliğini arttırmak	4
Kanaat önderlerinden yararlanmak	3
YİBO’lar yerine taşınmalı eğitime ağırlık verilmesi	2
Sivil toplum örgütlerinden yardım alınması	1
Göçer ailelerin gittikleri yerlerde okumalarının sağlanması	1
Toplam	80

Araştırmaya katılan eğitim denetmenlerinin “**Öğrenci devamsızlığının önlenmesine ilişkin eğitim denetmenlerinin görüşleri nelerdir**” sorusuna ilişkin olarak verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

Eğt. Den. 1. “Ailelerin eğitime karşı varsa olumsuz bakış açılarının değiştirilmesi için gerekli girişimlerde bulunulması, bu konuda özellikle ailenin yaşadığı yerdeki kanat önderlerinden yardım alınması, eğitimin önemi konusunda velilerin bilinçlendirilmesi, iklim koşullarından kaynaklanan olumsuzlukların ortadan kaldırılması için çalışmalar yapılması, çocukların okul zamanında işlerde çalışmalarının önüne geçilmesi gerekir.”

Eğt. Den. 7. “Okulların fiziki yapısının spor, oyun ve etkinlikler için yeniden düzenlenmesi, eğitimin eğlenceli hale getirilmesi, kırsaldaki ailelerin eğitime olumsuz bakışlarının değiştirilmesi”

Eğt. Den. 11. “Taşınmalı eğitim ve yatılı ilköğretim bölge okulları, çocukları okuyan velilere güven verecek şekilde düzenlenmesi, ekonomik nedenlerin ortadan kaldırılması, devamsızlıkla ilgili yasaların etkin olarak kullanılması gerekmektedir.”

Eğt. Den. 21. “Öğrenci devamsızlığını ortadan kaldırmak için eğitim ve öğretime karşı olumlu bir hava oluşturmak, sivil toplum kuruluşlarının eğitim ve öğretim ile ilgili çalışmalarını arttırmaları yararlı olur.”

Eğt. Den. 22. “Eğitim ve öğretimin sevdirmesi, okulun cazip duruma getirilmesi gerekir.”

Eğt. Den. 26. “Öğretmenlerin, kanaat önderlerinin eğitimin önemini hakkında öğrenci velilerini bilgilendirmeleri, okulların cazibe merkezi haline getirilmesi için ve fiziki ve diğer açılardan geliştirilmesi için çaba gösterilmelidir.”

Eğt. Den. 29. “Öğrenci devamsızlığın önlenmesinde, çocuklarını çalıştıran ailelere ciddi yaptırımlar uygulanması, okullarda aşamalı devamsızlık çalışmalarının uygulanması, eğitimin niteliğinin artırılması, velilerin eğitilmesi çalışmalarının yapılması faydalı olabilir.”

Eğt. Den. 30. “Okulları cazibe merkezi durumuna getirmek devamsızlığın önlenmesinde etkili olabilir.”

Eğitim denetmenleri, öğrenci devamsızlığını ortadan kaldırmak ve öğrencilerin okula devamını sağlamak için velileri bilinçlendirmek, ekonomik açıdan sıkıntı yaşayan ailelere yardımda bulunmak, yasal yaptırımları uygulamak (222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1739 Sayılı Mili Eğitim Temel Kanunu, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği ve bu konudaki genelge ve resmi yazılardaki hükümlerin uygulanması gibi), okulların fiziki ve diğer olumsuz şartlarını değiştirerek öğrencilerin severek devam edecekleri ortamlar oluşturmak, eğitimin niteliğini arttırmak, okul personelinin niteliğini arttırmak, kanaat önderlerinden yararlanmak, rehber öğretmenlerin sürece daha fazla katılmalarını sağlamak, yatılı ilköğretim bölge okulları yerine taşınmalı eğitime ağırlık vermek vb. önerilerde bulunmuşlardır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Diyarbakır Eğitim Denetmenleri Başkanlığında görevli öğrenci devamsızlığına ilişkin görüşlerin belirlendiği bu çalışma 38 eğitim denetmeni üzerinde yürütülmüştür. Eğitim

denetmenlerinin görüşlerine göre öğrenci devamsızlıklarına ilişkin bulgular şunlardır: Öğrencilerin devamsızlık yapmalarında en önemli neden ailelerin ekonomik açıdan düşük gelire sahip olmalarıdır. Bunun yanı sıra, ailelerin eğitime olumsuz bakmaları ve eğitim düzeylerinin düşük olması, olumsuz iklim koşulları, öğrencinin okuduğu sınıftan veya okuldan kaynaklanan olumsuz fiziki koşullar gibi etkenler öğrencilerin devamsızlık yapmalarında etkili olduğu belirtilmiştir. Eğitim denetmenleri, öğrenci devamsızlığını önlemek için çalışmaların yasal boyutunu denetlediklerini ve okul yönetimine rehberlik yaptıklarını belirtmişlerdir. Eğitim denetmenlerine göre, öğrenci devamsızlığını önlemek için velileri bilinçlendirmek, ailelere sosyal ve ekonomik yardımda bulunmak, yasal yaptırımları uygulamak, okulların fiziki şartlarını elverişli duruma getirmek, eğitimin ve okul personelinin niteliğini geliştirmek gibi önerilerde bulunmuşlardır.

Araştırma bulgularına dayalı olarak, öğrencilerin devamsızlık yapmalarını önlemek için aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Okulların fiziki koşulları öğrencilerin rahat edebilecekleri şekilde düzenlenmelidir.
- Devamsızlık yapan öğrencilerin velileriyle, okul idareleri vasıtasıyla bire bir görüşme yapılarak eğitimin önemi anlatılmalıdır.
- Ekonomik açıdan düşük gelire sahip ailelere maddi yardım yapılmalıdır.
- Okullara, her türlü iklim koşullarında eğitim öğretim yapabilecekleri araç gereç sağlanmalıdır.
- Mevsimlik işlerde çalışanların çocukları için tedbirler alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıkalin, A. (1998). *Toplumsal Kurumsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği*. Ankara: Önder Matbaacılık.
- Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci Devamsızlıklarının Nedenleri ve Devamsızlığın Akademik Başarıya Olan Etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 129-142.
- Ateş, S. (2008). *Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Görev Yapan Nakış Öğretmenlerinin ve Usta Öğreticilerinin Eğitim Öğretimde Karşılaştıkları Sorunlar, Sorunların Nedenleri ve Çözüm Yolları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, M. (1994). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.

- Baker, M. L., Sigmon, J. & Nugent, M. E. (2001). Truancy Reduction: Keeping Students in School. U.S. Department of Justice Office of Justice Programs Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention. <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojjdp/188947.pdf> erişim tarihi. 07.07.2011.
- Başaran, İ. E. (1996). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Christopher A. K. . & Arva B. (2006). School Absenteeism and School Refusal Behavior: A Review and Suggestions for School-Based Health Professionals”, *Journal of School Health*. V. 76, p. 1-7.
- Cristopher, A. K. (2008). School absenteeism and school refusal ehavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review*, 28, 451-471.
- DPT. (2003). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*. Yayın No. DPT, 2671.
- Ekinci, A. (2010). “İlköğretim Okullarında Çalışan Müdür ve Öğretmenlerin Mesleki Sorunlarına İlişkin Görüşleri.” *İlköğretim Online*, 9 (2), 734-748.
- Eğitim Sen (2007). *Mevsimlik Tarım İşçiliği Nedeni İle Eğitimine Ara Veren İlköğretim Öğrencileri Araştırması*. Ankara: Eğitim Sen. www.egitimsen.org.tr/down/mevsimliktarimiscisi.doc. adresinden 30.05. 2012 tarihinde indirilmiştir.
- Ereş, F. (2009). Toplumsal Bir Sorun: Suçlu Çocuklar ve Ailenin Önemi, *Aile ve Toplum*, 11 (5), 88-96.
- Gökşen, F., Cemalcılar, Z. ve Gürlesel C. F. (2008). *Türkiye’de İlköğretim Okullarında Okulu Terk ve İzlenmesi İle Önlenmesine Yönelik Politikalar*, İstanbul. erg.sabanciuniv.edu/sites/erg.../AÇEV_Okulu%20Terk%20Raporu.p (Erişim Tarihi: 30.05.2012).
- Longhurst, R. J. (1999). Why Aren't They Here? Student Absenteeism in A Further Education College. *Journal of Further and Higher Education*, 23 (1), 61 -80.
- MEB. (1961) İlköğretim ve Eğitim Kanunu. RG: 12/1/1961 Sayı: 10705
- MEB. (2005). Öğrenci Okul Veli Sözleşmesi. Mili Eğitim Bakanlığı, 2005/92 genelge.
- MEB. (2011). Milli Eğitim İstatistikleri. http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2010_2011.pdf. (Erişim Tarihi: 01.10.2012).
- MEB. (2010). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. 10.7.2010/27637 RG. 2010/2634
- MEB. (2011a). *Hoş Geldin Öğretmenim*. <http://iogm.meb.gov.tr> (Erişim Tarihi: 12.07.2011).
- MEB (2011b). İlköğretim Okulları İçin Aşamalı Devamsızlık Yönetimi (ADEY). http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2011/ADEY/ADEY_KILAVUZ_07_Eylul.pdf (Erişim Tarihi: 02.10.2012).

- Şimşek, H. (2011). Lise Öğrencilerinde Okulu Bırakma Eğilimi ve Nedenleri. *Eğitim Bilimleri araştırmaları dergisi*, 1 (2), 27-47.
- Özbaş, M. (2010). İlköğretim Okullarında Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri, *Eğitim ve Bilim*, 35 (156), 32-44.
- Parlakkaya, Ç. (2010). *Göçe Bağlı Olarak İlköğretim Okullarında Yaşanan İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Pehlivan, Z. (2006). *Resmi Genel Liselerde Öğrenci Devamsızlığı ve Buna Dönük Okul Yönetimi Politikaları (Ankara İli Örneği)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Reid, K. (1999). *Truancy and Schools*. London: Routledge 11 New Fetter Lane, EC4P 4EE
google.com/boks (Erişim Tarihi: 10.07.2011).
- Sencer, M. (1989). *Toplumbilimlerinde Yöntem*. İstanbul: Beta Basım.
- Taylı, A. (2008). Okulu Bırakmanın Önlenmesi ve Önlemeye Yönelik Uygulamalar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 91-104.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, M. C. ve Dönmez, B. (2008). Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı Uygulamalarının Sınıf Yönetimine Etkileri Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim Online*, 7(3), 664-679.
- Yıldız, M. ve Şanlı Kula, K. (2011). Elazığ İlindeki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Devamsızlık Sebeplerinin İncelenmesi, *Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 23(2), 133-140.
- Yıldız, M. (2011). *İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Devamsızlık Sebeplerinin Araştırılması (Elazığ İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kırşehir.
- Walter D, Hautmann C, Rizk S, Petermann M, Minkus J, Sinzig J, Lehmkuhl G, Doepfner M. (2010). Short term effects of inpatient cognitive behavioral treatment of adolescents with anxious-depressed school absenteeism: an observational study. *Eur Child Adolesc Psychiatry*, 19, 835–844.